

Panium - Cikamu Cchinaimune

មិត្តភក្តិសម្ព័ន្ធមិត្ត

Jeff Pippenger

2025-03-04

M'nkhani ya Panium panakhazikitsidwa mgwirizano pakati pa Antiochus Magnus ndi Filipo wa ku Makedoniya. Nkhondoyo inachitidwa mwachindunji motsutsana ndi mwana Ptolemy V ndi Antiochus, ndipo Filipo anathandiza m'njira yakuti nkhondo zake m'madera ena a ufumuwo zinalapheretsa magulu ena a ankhondo kubwera kudzathandiza mfumu ya mwana ya ku Igupto. Izi zikutanthauza kuti Putin, mfumu yomaliza ya kum'mwera—yoimiridwa mwa chithunzi cha mfumu ya mwana ya ku Igupto (mwana kutanthauza m'badwo womaliza mwa uneneri)—agonjetsedwa ndi Trump, woimiridwa monga Antiochus Magnus amene anagonjetsa Ptolemy V ku Panium, ndiponso monga Reagan anagonjetsa USSR mu 1989.

Firipi zvinoreva kuti “anoda mabhiza,” uye “mabhiza” anomirira zvole simba rehondo nesimba rehupfumi. Mabhiza anokweva ngoro dzhondo uye anotakwawo nevarwi, uye mabhiza anotakurawo zvinhu kuenda kumusika. “Mabhiza” chiratidzo che“ngoro dzhondo, zvikepe, navatasvi vemabhiza,” chiri chiratidzo chikuru cheUnited States muukama hwayo hwekuita semumiriri wamambo wokumusoro sezvakaratidzwa mundima makumi mana.

Mubatsiri waTrump ane mifananidzo miviri muna Firipo weMakedhoniya naHerodhi Firipo Tetraki. Kungava kuri Herodhi Firipo kana Firipo weMakedhoniya, chiratidzo ichi chinoratidza munhu anoda simba raanopiwa naro, kungava naKesari kana naAntiochus, maererano. Firipo anoda mabhiza, uye mumwe Firipo aibva kuMakedhoniya, iyo yakanga ine basa repakati uye renheyo muumambo hwaAlekizanda Mukuru.

Kwaiva kuri nyika yake yokumusha, umambo hwaawe nhaka kubva kuna baba vake, Firipi II, uye hwaro hwokutangira umambo hwake hukuru. Yakanga iri kuchamhembe kweGirisi, Masedhonia yakanga yakasiyana nokuti ndiyo yaiva musimbote wezvematongerwo enyika nowehondo pakaberekerwa Aleksanda (muPella, 356 BC) nokukurira kwake; uye ndiyo yakapa zviwanikwa zvokutanga, vanhu vokushanda muhondo, pamwe chete nourongwa hwesangano zvakafambisa kukunda kwake. Muchidimbu, Masedhonia ndiyo yaiva moyo chaiwo woumambo hwaAleksanda—pokutangira pahwo, muchina wehondo hwahwo, uye dunhu rakasimbisa kuzivikanwa kwake samambo weMasedhonia, kunyange umambo hwake pahwakakura zvikuru kupfuura miganhu yahwo.

Masedoniya inofananidzira nzvimbo yokumusoro youmambo hwaAlekizanda hwakakamurwa muzvikamu zvina. Naizvozvo, mumwe Firipo ndiye Tetrarch, zvinoreva kuti “chikamu chechina,” uye mumwe Firipo ndiye “chikamu chimwe muzvina” chemhepo ina youmambo hwaimbova hwaAlekizanda.

I-Herodi imelela lowo olahla isivumelwano. U-Esawu, uhlu lozalo oluholela kuHerodi, walilahla ilungelo lakhe lobuzibulo. Ekuqaleni kanye komlando wabantu abakhethiweyo besivumelwano,

u-Esawu uba uphawu lwalabo abalahlayo isivumelwano uKristu afa ukuze asiqinise. Ngaso kanye leso sikhathi lapho uNkulunkulu ayezokwandisa khona abantu bakhe abakhethiweyo besivumelwano babe yizizwe eziyishumi nambili, u-Esawu wavukela. Ekupheleni kuka-Israyeli wasendulo, lapho esiphambanweni amaJuda ethi ayengenayo “enye inkosi ngaphandle kukaKhesari,” isizwe samaJuda saba uphawu ekugcineni lwalokho okwase kufanekisiwe ngu-Esawu ekuqaleni. Uhlanga lukaHerodi lwakhiwe ngohlu lozalo luka-Esawu nolwamaJuda, uhlu lozalo olufanekiswa ngowephula isivumelwano ovukelayo ekuqaleni nangabantu besivumelwano abavukelayo ekugcineni.

Herod Mukuru ndiye aliyetoza kodi zilizomleta Yosefu na Mariamu Bethlehemu, na mmoja wa wanawe watatu, Herode Antipa mwana wa Herod Mukuru, alitawala wakati wa msalaba. Kipindi cha maisha ya Kristo tangu kuzaliwa Kwake hata kufa Kwake kinawakilishwa kwa njia ya kiishara na nyumba ya Herod, hivyo kutambulisha historia hiyo kuwa ni wakati wa kutembelewa kwa watu waliochaguliwa, kutembelewa ambako Wayahudi kwa jumla hawakukuliona.

Herodhe Mukuru akauraya vana mukupindura kuzvarwa kwaJesu, nokudaro achidzokorora nhorooondo yokuzvarwa kwaMozisi apo Egipita yakanga ichiuraya vana. Kuurayiwa kwavana kwokutanga kwakanga kuri kuedza kuuraya wakasanangurwa waitarisirwa, uye kuurayiwa kwavana kwokupedzisira kwakanga kuriwo kuedza kuuraya wakasanangurwa waitarisirwa. Zana namakumi mana nezvina zvuru vanoimba rwiyo rwaMozisi norweGwayana, uye muchiporofita “rwiyo” runomirira chiitiko. Zana namakumi mana nezvina zvuru vanorarama munguva ine zviitiko zvinofambirana. Chimwe chezvinofambirana izvozvo chakasvika pana Ndira 22, 1973, nechisungo cheDare Repamusorosoro chakabvumira kubvisa pamuviri muUSA. Mumakore makumi mana namapfumbamwe akatevera, vangangosvika mamiriyoni 66 evaigona kuva pakati pezana namakumi mana nezvina zvuru vakaurayiwa kubudikidza nokubvisa pamuviri kwakapiwa mvumo nehurumende yemubatanidzwa.

Amandla afanekisela amandla ezempi:

Zviera, ktorú som videl, bola podobná leopardovi, jej nohy boli ako nohy medveďa a jej tlama ako tlama leva; a drak jej dal svojú moc, svoj trón i veľkú právomoc. Zjavenie 13,2.

Shato, uyo aiva Roma yechihedheni, akapa upapa zvinhu zvitatu, zvinoti, “simba rake, nechigaro chake, nesimba guru.” Muna vhesi regumi nembiri USA, chikara chepanyika, chinomiririrwa sechinoshandisa “simba” rose rechikara chiri pamberi pachu. Asi shoko rokuti “simba” riri muna vhesi repiri ishoko rechiGiriki rakasiyana neshoko rakashandurwa richinzi “simba” muna vhesi regumi nembiri. Muna vhesi repiri “simba” ndiro G1722: richireva pamberi pechiso cha (zvose zviri zviviri chaizvo kana zvokufananidzira): pamberi pa (pakuonekwa kwa).

Liñwalo lakuti “power” mu vesi 12 ni liñwalo la Chigiriki lakupambana.

Ari kushandisa simba rose rechikara chokutanga pamberi pachu, uye anoita kuti nyika navose vanogaramo vanamate chikara chokutanga, icho ronda racho rwakanga rwouraya rwakaporeswa. Zvakazarurwa 13:12.

Shoko rokuti “power” G1832 pano rinoreva, (mupfungwa yokukwanisa); ropafadzo, ndiko kuti, simba rakapiwa nomumwe: masimba, utongi, rusununguko, simba, kodzero, kusimba. Shoko rokuti “power” mundima yegumi nembiri riri kuratidza kuti chikara chenyika ndiro simba rakapiwa nechikara chegungwa—USA mumiriri anotsiva chikara chegungwa. USA rinoshandisa masimba ose rakapiwa echikara chokutanga. Mundima yechipiri Roma yechihedheni yakapa zvinhu zvitatu kuupapa. Clovis akapa simba rake rehondo nerehupfumi kuupapa muna 496 paHondo yeTolbiac. Constantine akapa “chigaro” choumambo muna 330, uye Justinian akaratidza papa somururamisi wavanyengeri uye musoro wemakereke nechirevo muna 533. Clovis muna 496 anofananidzira Reagan muna 1989. Reagan anofananidzira Trump.

Sekureva naGregory weTours (uyo akanyora pashure pemakore anoda kusvika zana), Clovis akanga achikundwa muhondo, uye, nokuda kwokupererwa, akadana kuna Mwari weKaturike kuti amubatsire. Mudzimai wake, Clotilde, akanga ari muchindakadzi weBurgundian weKaturike uyo akanga ave achimukurudzira kuti atendeuke kubva muchihedheni. Clovis akapika kuti kana akakunda, aizogamuchira ChiKaturike. Mamiriro ehondo akashanduka—kungava nokupindira kwaMwari kana kuti nouchenjeri hwehondo—uye Clovis akakunda vaAlemanni, akauraya mambo wavo, uye akaparadzira mauto avo. Akatendeka kuchipikirwa chake, akatendeukira kuChiKaturike uye akabhabhatidzwa, maererano netsika zvichinzi zvakaitika paZuva reKisimusi ra496 muReims naBhishopi Remigius (St. Remi).

Kutendeuka kwake kwakava chiratidzo chokuchinja kukuru, kuchimuita Clovis mambo wokutanga weKatorike pakati pavatongi vechiGermanic (kusiyanana nevaVisigoth kana vaOstrogoth vaiva maKristu eArian). Izvi zvakabatanidza vaFrank neChechi yeRoma, zvichimuwanisa rutsigiro kubva kuvanhu veGallo-Roman pamwe chete napapacy. Rubhabhatidzo rwaClovis runowanwoonekwa sechiratidzo che“kuberekwa kweFrance” sorudzi rweKatorike, richiri kusiyana kubva kune dzimwe humambo hwemadzinza aionamatira kuArianism kana kuchihedheni. Nokuda kwechikonzero ichi, Katorike inodana France kuti “dangwe reChechi yeKatorike,” uyezve kuti “mwanasikana mukuru weChechi yeKatorike.”

Clovis paakava simba rokutanga rakamiririra hupapa muna 496, akafananidzira Reagan, uyo akava simba rinomiririra muna 1989. Munhorondo yaReagan naPapa John Paul II, mubatanidzwa wakavanzika wakaumbwa nechinangwa chokukunda mambo wokumaodzanyemba. Kubva muna 1798 kusvikira pamutemo weSvondo, hure reTire rakavanzwa, uye ndiye hure ihwohwo humwe chete hunotevera midzi yahwo ichidzokera kuMakedhonia, umambo hwokuchamhembe zvikuru. Ndiye mambo wokuchamhembe, akavigwa nenzira youprofita, asi achiri kuzviti haakanganisi.

Upapa pia anawakilisha “wale wanaoiacha agano,” ambao, ingawa kwa kinabii wamefichwa katika kipindi chote cha zile vita tatu za uwakala; hatimaye wataonekana wazi katika historia ya Vita vya Paniumu. Katika mpito kutoka Roma ya Kifalme kwenda Roma ya kipapa, Danieli anatambua wakati ambapo Roma ya kipagani ilikuwa ikifikia mwisho wa wakati wake kama ufalme wa nne wa unabii wa Biblia.

නැවතත්, කින්තීම්වල නැව් ඔහුට වීරුද්ධව පැමිණෙන බැවින්, ඔහු ශෝකයට පත් වී ආපසු හැරී, ශුද්ධ ගිවිසුමට වීරුද්ධව කිරීමේදී පනේවතු ඇත; එසේම ඔහු

කරනු ඇත; ඔහු නැවත පැමිණ, ගුද්ධ ගිවිසුම අත්හැරීන අය සමඟ අවබෝධයෙන් කැරියා කරනු ඇත. දැනියලේ 11:30.

Mundima rokuti “avo vanosiya sungano tsvene” rinoreva kereke yeKatorike. Avo vanosiya sungano tsvene ndivo kereke inowirirana nezvokunyengedzwa yePergamo yaJohane Mufudzi wezvazarurwa, iyo, maererano naPauro, yaizotsauka kutanga munhu wechivi asati azarurwa. Katorike ndihwo avo vakasiya sungano, sezvinomiririrwa nokurwiswa kwakaitirwa Shoko raMwari, pamwe chete neSabata rezuva rechinomwe, izvo zvose zvakaiswa pasi pokurwiswa kunopfuurira kubva panguva yaConstantine zvichienda mberi. Pakutanga muchitsauko chegumi nerimwe “sungano” inotaurwawo zvakare.

Uye mwoyo yemadzimambo aya ari maviri ichava yekuita zvakaipa, uye vachataura nhema patafura imwe; asi hazvingabudiriri; nokuti kuguma kuchazovapo panguva yakatarwa. Ipapo uchadzokera kunyika yake ane fuma zhinji kwazvo; uye mwoyo wake uchava wokurwisa sungano tsvene; uye uchaita zviito zvikuru, odzokerazve kunyika yake. Panguva yakatarwa uchadzoka, osvika kumaodzanyemba; asi hazvingavi sezvakanga zvakaita pakutanga, kana sezvazvichaita pakupedzisira. Danieri 11:27–29.

M’mavesi aya, “iye” anodzokera kunyika yake amene, uye zvino gare gare anodzokerazve kunyika yake amene. Kudzoka kuviri uku kunomirira kukunda kuviri kwakazoteverwa nokudzoka kwokukunda kuguta reRoma. Kwokutanga kwakanga kuri Hondo yeActium muna 31 BC yokurwisana naAntony naCleopatra, uye kwechipiri kwakatevera kuparadzwa kweJerusarema muna 70 AD. “Nguva yakatarwa” iri mumavesi aya igore ra330, iro rinoratidza kuguma kwe“nguva” yechiporofita yendima yechi24, inoenzana namakore mazana matatu namakumi matanhatu.

Madzimambo maviri anotaura nhema patafura imwe anoita saizvozvo nguva “yakatarwa” isati yasvika, “nokuti kuguma kuchazova panguva yakatarwa.” Mubvunzo unofanira kufungidzirwa ndewokuti ndima iyi inorevei painoti, “Ipapo uchadzokera kunyika yake nepfuma zhinji?” Zvinoreva here kuti panguva yakatarwa, ipapo uchadzokera; kana kuti zvinoreva here kuti kana vaviri ava vangotaura nhema patafura, ipapo uchadzokera, uye naizvozvo kudzoka kunoitika nguva yakatarwa isati yasvika.

ယူရိယ စမစ်သည် “ပန့်လာခင်း” နှစ်ကိမြကို ခရစ်မတိုင်မီ ၃၁ ခုနှစ်နှင့် ခရစ်နှစ် ၇၀ ခုနှစ်ဟု သတ်မှတ်ပြီး ယင်းတို့သည် ခန့်အပ်ထားသောအချိန်ဖြစ်သည့် ၃၃၀ ခုနှစ်မတိုင်မီက သမိုင်းကို ကိုယ်စားပြုကြောင်း ဖော်ပြသည်။ စမစ်က အခန်းငယ် ၂၉ ၏ “ပန့်လာခင်း” သည် ၃၃၀ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းကာလနှင့် ဆိုင်ကကြောင်းကိုလည်း ထောက်ပြပြီး ထိုပန့်လာခင်းသည် အက်တီယမ်နှင့် ယရုရှလင် စစ်ပွဲများနောက်၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ပန့်လာခင်းများကဲ့သို့ အောင်မြင်မှုမရကကြောင်း ဆိုသည်။ ထိုသို့ဆိုသော် ခန့်အပ်ထားသောအချိန်မတိုင်မီတွင် မုသာစကားများ ပြောကြားသည့် တွေ့ဆုံမှုတစ်ရပ် ရှိပြီး ထိုနောက် မုသာစကားများ ပြောနေခဲ့သော ဘုရင်နှစ်ပါးအနက် တစ်ပါးသည် ကြွယ်ဝမှုကိန်းစွာဖြင့် ပန့်လာကာ၊ ထိုနောက် သန့်ရှင်းသော ပဋိညာဉ်တရားကို ဆန့်ကျင်၍ အမှုကိန်းများ ပြုပြင်ပေး ခန့်အပ်ထားသောအချိန်ဖြစ်သည့် ၃၃၀ ခုနှစ်တွင် ပန့်လာသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

Iyeno anorwisa zasi, asi zvichava zvisina kufanana neHondo yeActium kana kuparadzwa kweJerusarema. Nhorooondo ya70 AD mundima idzi inoratidza kuguma kwevanhu vaMwari vakasarudzwa vechibvumirano sezvinomiririrwa ne“chibvumirano chitsvene” mundima yacho. Mundima yetatu makumi matatu, Roma yechihedheni ine ruzivo pamwe chete nevaya vanosiya chibvumirano chitsvene. 70 AD ndiwo wakava mugumo chaiwo weIsraeri yekare chaiyo semarudzi echibvumirano chaMwari, uye ndima yetatu makumi matatu iri kutsanangura nhorooondo yemazana mana emakore mushure ma70 AD. Avo vanosiya chibvumirano munhorooondo inomiririrwa mundima yetatu makumi matatu ndivo vakasiya chibvumirano chakapinzwa naMwari nevanhu Vake vechiKristu. Roma yePapa ndiyo kereke inomiririrwa sevaya vanosiya chibvumirano chitsvene mundima yetatu makumi matatu.

Nokuti zvikepe zveKitimu zvichamumukira; naizvozvo achashungurudzika, akadzoka, uye achatsamwira sungano tsvene; ndizvo zvaachaita; iye achatodzoka, achibatana navaya vanosiya sungano tsvene. Danieri 11:30.

Ndima makumi maviri nepfumbamwe inotivitsa kugore ra330, iyo yakanga iri nguva yakatarwa yakazadzikiswa naConstantine paakatamisa guta guru kuConstantinople. Panzvimbo iyoyo yechiratidzo, Roma yechihedheni yaizokweverwa muhondo yekumaodzanyemba iyo yaisazobudirira sezvakanga zvakaita paActium neJerusarema. Zvino mundima makumi matatu, Roma yechihedheni inorwiswa naGenseric, uyo akatanga hondo yake yegungwa achibva kuChittim, iyo inozivikanwa nhasi seCarthage. Hondo iyi yakarwisana neRoma yechihedheni yakamirirwawo sehvamanda yechipiri yehvamanda nomwe dziri mubhuku raZvakazarurwa. Hwamanda ina dzokutanga dzemasimba iwayo ehvamanda dzakagumisa Roma yokuMadokero pakasvika 476. Pakati pehwamanda ina idzodzo dzokutanga, hwamanda yechipiri, inova ngarava dzeChittim, ndiyo yakanga yakanyanya kuomarara, nokuti Genseric akatora ushe hwemakungwa, uye pfuma yoUmambo ikapera.

Akasangana uye achishungurudzwa nezvikepe zveChitimu, anodzoka uye anoitira sungano tsvene kutsamwa. Izvi zvakazadzikiswa munhorooondo yakatungamirira kusimbiswa kwesimba roupapa muna 538, kubudikidza nehondo yakarwiswa Shoko raMwari. Mushure maizvozvo anodzoka uye ane “kunzwisana navaya vanosiya sungano tsvene.” Kubatana ikoko pakati peRoma yechihedheni neRoma yepapa kwakazadzikiswa muna 533 nechirevo chaJustinian. Ndima inotevera, ndima yetatu negumi, inozoenderera mberi ichiratidza kuti Roma yechihedheni “yakashungurudzwa” sei. Muna 2 VaTesaronika, Pauro anodzidzisa kuti Roma yechihedheni “yakadzivisa” upapa kutora ushe muna 538. Mushure mekunge ashungurudzwa nokurwiswa kunobva kumakungwa uko kunoparadza hupfumi hwoumambo, anoitira sungano tsvene kutsamwa, obva azova nokunzwisana navaya vanosiya sungano yacho. Mundima dzinotevera, “maoko ehondo,” anomiririra simba rakapiwa upapa muna 496 naClovis, anosimuka, uye anosvibisa nzvimbo tsvene yesimba, iyo munhorooondo yaimiririra guta reRoma; zvino Roma yechihedheni yaizobvisa chitendero chechihedheni (chezuva nezuva) munyika yacho, ichitsiva neKaturike, uye ipapa yoisa upapa pachigaro choushe muna 538.

Apo upapa ulipowezeshwa mwaka 538, ulitoa ushuhuda wa kiunabii, na pia ushuhuda wa kihistoria, unaowakilishwa katika aya tunazozizingatia. Mwaka 538 umefananishwa kwa mfano na

mwaka 31 KK na Vita vya Actium. Katika Danieli sura ya nane, aya ya tisa, Rumi ya kipagani ingeshinda vizuizi vitatu vya kijiografia ili kutwaa kiti cha enzi cha dunia. Cha kwanza kilikuwa Shamu upande wa mashariki, kisha Yuda na Yerusalemu, zikifuatiwa na Misri katika Vita vya Actium. Rumi ya kipapa nayo ingeondolewa pembe tatu, ya tatu ikiwa ni Wagothi, ambao walifukuzwa kutoka mji wa Rumi mwaka 538. Rumi ya kipagani na Rumi ya kipapa hutoa mashahidi wawili wanaotambulisha kwamba Vita vya Actium vinaafikiana na mwaka 538, na mwaka 538 unaeleza sheria ya Jumapili nchini Marekani, wakati Rumi ya kisasa inapotawala kwa ukuu kamili mpaka muda wa rehema unapofungwa.

Tapedza mharidzo yakazara yendima makumi maviri nenomwe kusvika kumakumi matatu neimwe.

M'chigawo chotsatira, tidzayang'ana kwambiri pa mavesi amenewa ndi kuyamba ntchito yogwirizanitsa ndimeyi ndi mbiri ya mavesi khumi ndi chimodzi kufika khumi ndi asanu.